ממסתורי המקרא: חידות בסיפורו של אברהם (ב)

הנה זה היה עון סדום

Reexamining "Sodomy"[1]

1) *יחזקאל פרק טז:מט*

הִנֵּה־זֶ֣ה הָיָ֔ה עֲוֺ֖ן סְדֹ֣ם אֲחוֹתֵ֑ךְ גָּא֨וֹן שִׂבְעַת־לֶ֜חֶם וְשַׁלְוַ֣ת הַשְׁקֵ֗ט הָ֤יָה לָהּ֙ וְלִבְנוֹתֶ֔יהָ וְיַד־עָנִ֥י וְאֶבְי֖וֹן לֹ֥א הֶחֱזִֽיקָה׃

Behold, this was the iniquity of your sister Sodom; pride, fullness of bread, and prosperous ease was in her and in her daughters; neither did she strengthen the hand of the poor and needy.

2) *בראשית יט, א-יד*

וַ֠יָּבֹאוּ שְׁנֵ֨י הַמַּלְאָכִ֤ים סְדֹ֨מָה֙ בָּעֶ֔רֶב וְל֖וֹט יֹשֵׁ֣ב בְּשַֽׁעַר־סְדֹ֑ם וַיַּרְא־לוֹט֙ וַיָּ֣קָם לִקְרָאתָ֔ם וַיִּשְׁתַּ֥חוּ אַפַּ֖יִם אָֽרְצָה׃ וַיֹּ֜אמֶר הִנֶּ֣ה נָּא־אֲדֹנַ֗י ס֣וּרוּ נָ֠א אֶל־בֵּ֨ית עַבְדְּכֶ֤ם וְלִ֨ינוּ֙ וְרַחֲצ֣וּ רַגְלֵיכֶ֔ם וְהִשְׁכַּמְתֶּ֖ם וַהֲלַכְתֶּ֣ם לְדַרְכְּכֶ֑ם וַיֹּאמְר֣וּ לֹּ֔א כִּ֥י בָרְח֖וֹב נָלִֽין׃ וַיִּפְצַר־בָּ֣ם מְאֹ֔ד וַיָּסֻ֣רוּ אֵלָ֔יו וַיָּבֹ֖אוּ אֶל־בֵּית֑וֹ וַיַּ֤עַשׂ לָהֶם֙ מִשְׁתֶּ֔ה וּמַצּ֥וֹת אָפָ֖ה וַיֹּאכֵֽלוּ׃ טֶ֘רֶם֮ יִשְׁכָּ֒בוּ֒ וְאַנְשֵׁ֨י הָעִ֜יר אַנְשֵׁ֤י סְדֹם֙ נָסַ֣בּוּ עַל־הַבַּ֔יִת מִנַּ֖עַר וְעַד־זָקֵ֑ן כָּל־הָעָ֖ם מִקָּצֶֽה׃ וַיִּקְרְא֤וּ אֶל־לוֹט֙ וַיֹּ֣אמְרוּ ל֔וֹ אַיֵּ֧ה הָאֲנָשִׁ֛ים אֲשֶׁר־בָּ֥אוּ אֵלֶ֖יךָ הַלָּ֑יְלָה הוֹצִיאֵ֣ם אֵלֵ֔ינוּ וְנֵדְעָ֖ה אֹתָֽם׃ וַיֵּצֵ֧א אֲלֵהֶ֛ם ל֖וֹט הַפֶּ֑תְחָה וְהַדֶּ֖לֶת סָגַ֥ר אַחֲרָֽיו׃ וַיֹּאמַ֑ר אַל־נָ֥א אַחַ֖י תָּרֵֽעוּ׃ הִנֵּה־נָ֨א לִ֜י שְׁתֵּ֣י בָנ֗וֹת אֲשֶׁ֤ר לֹא־יָֽדְעוּ֙ אִ֔ישׁ אוֹצִֽיאָה־נָּ֤א אֶתְהֶן֙ אֲלֵיכֶ֔ם וַעֲשׂ֣וּ לָהֶ֔ן כַּטּ֖וֹב בְּעֵינֵיכֶ֑ם רַק֩ לָֽאֲנָשִׁ֨ים הָאֵל֜ אַל־תַּעֲשׂ֣וּ דָבָ֔ר כִּֽי־עַל־כֵּ֥ן בָּ֖אוּ בְּצֵ֥ל קֹרָתִֽי׃ וַיֹּאמְר֣וּ גֶּשׁ־הָ֗לְאָה וַיֹּאמְרוּ֙ הָאֶחָ֤ד בָּֽא־לָגוּר֙ וַיִּשְׁפֹּ֣ט שָׁפ֔וֹט עַתָּ֕ה נָרַ֥ע לְךָ֖ מֵהֶ֑ם וַיִּפְצְר֨וּ בָאִ֤ישׁ בְּלוֹט֙ מְאֹ֔ד וַֽיִּגְּשׁ֖וּ לִשְׁבֹּ֥ר הַדָּֽלֶת׃ וַיִּשְׁלְח֤וּ הָֽאֲנָשִׁים֙ אֶת־יָדָ֔ם וַיָּבִ֧יאוּ אֶת־ל֛וֹט אֲלֵיהֶ֖ם הַבָּ֑יְתָה וְאֶת־הַדֶּ֖לֶת סָגָֽרוּ׃ וְֽאֶת־הָאֲנָשִׁ֞ים אֲשֶׁר־פֶּ֣תַח הַבַּ֗יִת הִכּוּ֙ בַּסַּנְוֵרִ֔ים מִקָּטֹ֖ן וְעַד־גָּד֑וֹל וַיִּלְא֖וּ לִמְצֹ֥א הַפָּֽתַח׃ וַיֹּאמְר֨וּ הָאֲנָשִׁ֜ים אֶל־ל֗וֹט עֹ֚ד מִֽי־לְךָ֣ פֹ֔ה חָתָן֙ וּבָנֶ֣יךָ וּבְנֹתֶ֔יךָ וְכֹ֥ל אֲשֶׁר־לְךָ֖ בָּעִ֑יר הוֹצֵ֖א מִן־הַמָּקֽוֹם׃ כִּֽי־מַשְׁחִתִ֣ים אֲנַ֔חְנוּ אֶת־הַמָּק֖וֹם הַזֶּ֑ה כִּֽי־גָדְלָ֤ה צַעֲקָתָם֙ אֶת־פְּנֵ֣י ה׳ וַיְשַׁלְּחֵ֥נוּ ה׳ לְשַׁחֲתָֽהּ׃ וַיֵּצֵ֨א ל֜וֹט וַיְדַבֵּ֣ר אֶל־חֲתָנָ֣יו לֹקְחֵ֣י בְנֹתָ֗יו וַיֹּ֨אמֶר֙ ק֤וּמוּ צְאוּ֙ מִן־הַמָּק֣וֹם הַזֶּ֔ה כִּֽי־מַשְׁחִ֥ית ה׳ אֶת־הָעִ֑יר וַיְהִ֥י כִמְצַחֵ֖ק בְּעֵינֵ֥י חֲתָנָֽיו׃

---

[1] Morschauser, Scott; *"Hospitality", Hostiles and Hostages: On the Legal Background to Genesis 19:1-9* , JSOT 27:461-485

The two messengers came to Sedom in the evening, while Lot was sitting by the gate of Sedom. Lot saw and rose to greet them. He bowed, with his face to the ground. He said, "Here, please, my lords. Please, turn aside to your servant's house. Stay the night, wash your feet, and rise early to go on your way." They said, "No, for we will spend the night in the square." He pressed them hard, so they turned aside to him and came to his house. He made them a feast and baked flatbread and they ate. They had not yet lain down when the men of the city, the men of Sedom, surrounded the house, from young to old, all the people, from one end to the other. They called to Lot and said to him, "Where are the men who came to you tonight? Bring them out to us that we may know them." Lot went out to them, to the entrance, and closed the door behind him. He said, "Please, my brothers, do not do harm. Please, here, I have two daughters who have not known a man. Please, let me take them out to you and you may do to them as you see fit. But, to these men, do not do anything, for after all, they have come under the shade of my roof." They said, "Move over!" And they said, "This one comes to sojourn and even sets himself as judge?! Now, we will harm you more than them." They pressed hard against the man, against Lot, and approached to break the door. The men sent forth their hands and brought Lot towards them, into the house, and closed the door, while the men who were at the entrance to the house, they smote with blindness, from young to old, so that they tried in vain to find the door. The men said to Lot, "Whom else do you have here? Son-in-law, your sons, your daughters, and all that is yours, bring them out of this place! For, we are to destroy this place, as their cries have become great before Hashem, and Hashem has sent us to destroy it." Lot went out and spoke with his sons-in-law who married his daughters and said, "Rise and get out of this place, because Hashem is to destroy the city!" But it seemed to his sons-in-law that he was joking.

1) Why is **לוט** at the gate of the city?
2) Why are the men of **סדום** described as including **מנער ועד זקן**?
3) Why does **לוט** describe his daughters as **אשר לא ידעו איש** and what does this tell us about them?
4) How do we understand their demand to “know” the visitors?
5) Why did the townsfolk accuse **לוט** of “playing the judge”?

3) שופטים יט, כב-כה

הֵ֘מָּה֮ מֵיטִיבִ֣ים אֶת־לִבָּם֒ וְהִנֵּה֩ אַנְשֵׁ֨י הָעִ֜יר אַנְשֵׁ֣י בְנֵֽי־בְלִיַּ֗עַל נָסַ֙בּוּ֙ אֶת־הַבַּ֔יִת מִֽתְדַּפְּקִ֖ים עַל־הַדָּ֑לֶת וַיֹּאמְר֗וּ אֶל־הָאִ֨ישׁ בַּ֤עַל הַבַּ֙יִת֙ הַזָּקֵ֣ן לֵאמֹ֔ר הוֹצֵ֗א אֶת־הָאִ֛ישׁ אֲשֶׁר־בָּ֥א אֶל־בֵּיתְךָ֖ וְנֵדָעֶֽנּוּ׃ וַיֵּצֵ֨א אֲלֵיהֶ֜ם הָאִ֨ישׁ בַּ֣עַל הַבַּ֗יִת וַיֹּ֧אמֶר אֲלֵהֶ֛ם אַל־אַחַ֖י אַל־תָּרֵ֣עוּ נָ֑א אַחֲרֵ֞י אֲשֶׁר־בָּ֨א הָאִ֤ישׁ הַזֶּה֙ אֶל־בֵּיתִ֔י אַל־תַּעֲשׂ֖וּ אֶת־הַנְּבָלָ֥ה הַזֹּֽאת׃ הִנֵּה֩ בִתִּ֨י הַבְּתוּלָ֜ה וּפִֽילַגְשֵׁ֗הוּ אוֹצִֽיאָה־נָּ֤א אוֹתָם֙ וְעַנּ֣וּ אוֹתָ֔ם וַעֲשׂ֣וּ לָהֶ֔ם הַטּ֖וֹב בְּעֵינֵיכֶ֑ם וְלָאִ֤ישׁ הַזֶּה֙ לֹ֣א תַעֲשׂ֔וּ דְּבַ֖ר הַנְּבָלָ֥ה הַזֹּֽאת׃ וְלֹֽא־אָב֤וּ הָֽאֲנָשִׁים֙ לִשְׁמֹ֣עַ ל֔וֹ וַיַּחֲזֵ֤ק הָאִישׁ֙ בְּפִֽילַגְשׁ֔וֹ וַיֹּצֵ֥א אֲלֵיהֶ֖ם הַח֑וּץ וַיֵּדְע֨וּ אוֹתָ֜הּ וַיִּֽתְעַלְּלוּ־בָ֤הּ כָּל־הַלַּ֙יְלָה֙ עַד־הַבֹּ֔קֶר וַֽיְשַׁלְּח֖וּהָ כַּעֲל֥וֹת הַשָּֽׁחַר׃ וַתָּבֹ֤א הָֽאִשָּׁה֙ לִפְנ֣וֹת הַבֹּ֔קֶר וַתִּפֹּ֛ל פֶּ֥תַח בֵּית־הָאִ֖ישׁ אֲשֶׁר־אֲדוֹנֶ֣יהָ שָּׁ֑ם עַד־הָאֽוֹר׃ וַיָּ֨קָם אֲדֹנֶ֜יהָ בַּבֹּ֗קֶר וַיִּפְתַּח֙ דַּלְת֣וֹת הַבַּ֔יִת וַיֵּצֵ֖א לָלֶ֣כֶת לְדַרְכּ֑וֹ וְהִנֵּ֧ה הָאִשָּׁ֣ה פִֽילַגְשׁ֗וֹ נֹפֶ֙לֶת֙ פֶּ֣תַח הַבַּ֔יִת וְיָדֶ֖יהָ עַל־הַסַּֽף׃ וַיֹּ֧אמֶר אֵלֶ֛יהָ ק֥וּמִי וְנֵלֵ֖כָה וְאֵ֣ין עֹנֶ֑ה וַיִּקָּחֶ֙הָ֙ עַל־הַחֲמ֔וֹר וַיָּ֣קָם הָאִ֔ישׁ וַיֵּ֖לֶךְ לִמְקֹמֽוֹ׃ וַיָּבֹ֣א אֶל־בֵּית֗וֹ וַיִּקַּ֤ח אֶת־הַֽמַּאֲכֶ֙לֶת֙ וַיַּחֲזֵ֣ק בְּפִֽילַגְשׁ֔וֹ וַֽיְנַתְּחֶ֙הָ֙ לַעֲצָמֶ֔יהָ לִשְׁנֵ֥ים עָשָׂ֖ר נְתָחִ֑ים וַֽיְשַׁלְּחֶ֔הָ בְּכֹ֖ל גְּב֥וּל יִשְׂרָאֵֽל׃

As they were making their hearts merry, behold, the men of the city, certain base fellows, surrounded the house, beating at the door. And they spoke to the master of the house, the old man, saying, "Bring forth the man who came into your house, that we may know him." The man, the master of the house, went out to them, and said to them, "No, my brothers, please don't act so wickedly; seeing that this man is come into my house, don't do this folly. Behold, here is my virgin daughter and his concubine. I will bring them out now. Afflict them and do with them what seems good to you; but to this man don't do any such folly." But the men wouldn't listen to him, so the man laid hold of his concubine and brought her forth to them; and they knew her and abused her all the night until the morning. And when the day began to dawn, they let her go. Then the woman came in the dawning of the day, and fell down at the door of the man's house where her lord was, until it was light. Her lord rose up in the morning and opened the doors of the house. He went out to go his way, and behold, the woman, his concubine, was fallen down at the door of the house, with her hands on the threshold. He said to her, "Rise, and let us be going"; but none answered. Then he took her up on the donkey; and the man rose up, and went to his place. When he had come into his house, he took a knife and laid hold of his concubine, and he divided her, limb by limb, into twelve pieces, and sent her throughout all the borders of Israel.

4) פירוש רשב״ם בראשית יט:ה

ונדעה אותם – משכב זכור, וכן בפילגש בגבעה

5) פירוש ר״י בכור שור בראשית יט:ה

ונדעה אותם – לולי כי אמר להם לוט: הנה נא לי שתי בנות וגו׳, הייתי אומר: כי לא היו מבקשים אותם כי אם לידע אם הם מרגלים או אנשים רעים וגנבים. אבל מתשובתו של לוט שאמר: הנה נא לי שתי בנות, יש להבין כי לעבירה היו תובעין אותן לה{ת}עליל בהם.

6) פירוש רד״ק בראשית יט:ה

ונדעה אותם – מי הם ואיך לא ירא לבוא לעירנו אנשים זכרים, ר״ל שאמרו להרגם כמו ונדעה דפלגש בגבעה וכמו שאמר האיש בספרו המעשה, אותי דמו להרוג ויש מפרשים ידיעת, משכב זכור.

7) רש״י בראשית י״ט:י״ד

חתניו – שתי בנות נשואות היו לו בעיר.

לוקחי בנותיו – שאותן שבבית ארוסות להן.

8) שכל טוב בראשית י״ט:י״ד

ויצא לוט – כי ששמע שהאנשים אשר פתח הבית אינן יכולין להזיקו יצא:

וידבר אל חתניו – ד׳ בנות היו לו ב׳ נשואות וב׳ ארוסות:

לוקחי בנותיו – לקוחי בנותיו אין כתיב כאן, אלא לוקחי בנותיו, שעתידין להיות לוקחי בנותיו:

9) ר׳ נ״ה וויזל בראשית י״ט:י״ד

חתניו לוקחי בנותיו – לפי הפשט יראה לי שאם היה אומר חתניו [בלבד], הייתי שומע שבנותיו נשואות להן ושהיו לו עוד בנות אחרות. לכן הוסיף לוקחי בנותיו שהיו בנותיו מיועדות להלקח אליהם, ואם כן לא היו ללוט כי אם שתי בנות ארוסות. אבל ראב״ע ז״ל אמר **שתי בנות אחרות היו לו ומתו בסדום**. ולדבריו מה טעם לומר לוקחי בנותיו? כי בהיותם חתניו ידענו שהם לוקחי בנותיו.

10) שד״ל בראשית י״ט:י״ד-טו

לוקחי בנותיו – כמו היושב על כסאו, ועיין במקרא שאחר זה...

...הנמצאות – חוזר גם לאשתך, קח את הנמצא אתך, ואל תחוש לחתניך שאינם כאן, וכן דעת בעל הטעמים, ולפי זה לא היו לו בנות אחרות, ופירוש לוקחי בנותיו שהיו עתידים לקחת בנותיו.

11) בראשית פרק מב פסוק לז

וַיֹּ֤אמֶר רְאוּבֵן֙ אֶל־אָבִ֣יו לֵאמֹ֔ר אֶת־שְׁנֵ֤י בָנַי֙ תָּמִ֔ית אִם־לֹ֥א אֲבִיאֶ֖נּוּ אֵלֶ֑יךָ תְּנָ֤ה אֹתוֹ֙ עַל־יָדִ֔י וַאֲנִ֖י אֲשִׁיבֶ֥נּוּ אֵלֶֽיךָ׃

12) בראשית פרק מג פסוק ט

אָנֹכִי֙ אֶֽעֶרְבֶ֔נּוּ מִיָּדִ֖י תְּבַקְשֶׁ֑נּוּ אִם־לֹ֨א הֲבִיאֹתִ֤יו אֵלֶ֙יךָ֙ וְהִצַּגְתִּ֣יו לְפָנֶ֔יךָ וְחָטָ֥אתִי לְךָ֖ כָּל־הַיָּמִֽים׃

13) בראשית פרק לד פסוק יט

וְלֹֽא־אֵחַ֤ר הַנַּ֙עַר֙ לַעֲשׂ֣וֹת הַדָּבָ֔ר כִּ֥י חָפֵ֖ץ בְּבַֽת־יַעֲקֹ֑ב וְה֣וּא נִכְבָּ֔ד מִכֹּ֖ל בֵּ֥ית אָבִֽיו׃

14) תהלים פרק קמח פסוק יא-יב

מַלְכֵי־אֶ֭רֶץ וְכָל־לְאֻמִּ֑ים שָׂ֝רִ֗ים וְכָל־שֹׁ֥פְטֵי אָֽרֶץ׃ בַּֽחוּרִ֥ים וְגַם־בְּתוּל֑וֹת זְ֝קֵנִ֗ים עִם־נְעָרִֽים׃